

Scenariusz zajęć terenowych nr 8 wraz z kartą pracy opracowany w oparciu o ścieżkę dydaktyczną w Zajęczej Dolinie na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego (osoby słabowidzące, niewidome oraz z niepełnosprawnością znaczną)

Opracowano w ramach przedsięwzięcia grantowego realizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach projektu „Obszar chroniony obszar dostępny” realizowanego w ramach działania 4.3 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Temat: W poszukiwaniu wiedzy o lesie, śladami zająca szaraka.

Słowa kluczowe: drzewa, żaba, ropucha, płazy, ptaki, ssaki, las, dolina, pagórek

Typ szkoły: przedszkole/szkoła podstawowa klasy 1-3 (osoby słabowidzące, niewidome oraz z niepełnosprawnością znaczną)

Czas realizacji:

- Moduł zwierzęta około 1,5 godziny (tablica C, D, E)
- Moduł rośliny około 1,5 godziny (tablica B, F, G)
- całość 3 godziny + Tablica I + czas przejścia między punktami edukacyjnymi

Liczba uczestników: 5 - 6 osób / 1 edukator

Cel główny: Poznanie dostępnej ścieżki dydaktycznej w Zajęczej Dolinie.

Cele szczegółowe:

- kontakt z przyrodą;
- poznanie głównych cech Parku: rzeźby terenu oraz ekosystemu leśnego;
- poznanie podstawowych gatunków drzew, które występują na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego;
- zaznajomienie z typowymi gatunkami ptaków leśnych, które występują na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego;
- poznanie charakterystycznych cech ptaków;
- poznanie znaczenia ptaków w przyrodzie i dla człowieka;
- poznanie przystosowań ssaków do życia w lesie;
- poznanie charakterystycznych cech ssaków;

- poznanie znaczenia ssaków w przyrodzie;
- określenie środowiska życia i cech wspólnych płazów;
- poznanie cech przystosowawczych płazów do życia w wodzie i na lądzie;
- wyjaśnienie znaczenia płazów w przyrodzie i dla człowieka;
- poznanie biologii odrodzenia buka i roli człowieka w tym procesie;
- poznanie roli martwego drewna w lesie;

Odniesienie do podstawy programowej:

Cele kształcenia - wymagania ogólne

IV. W zakresie poznawczego obszaru rozwoju uczeń osiąga:

1. potrzebę i umiejętność samodzielnego, refleksyjnego, logicznego, krytycznego i twórczego myślenia;
2. umiejętność stawiania pytań, dostrzegania problemów, zbierania informacji potrzebnych do ich rozwiązania, planowania i organizacji działania, a także rozwiązywania problemów;
3. umiejętność obserwacji faktów, zjawisk przyrodniczych, społecznych i gospodarczych, wykonywania eksperymentów i doświadczeń, a także umiejętność formułowania wniosków i spostrzeżeń;
4. umiejętność rozumienia zależności pomiędzy składnikami środowiska przyrodniczego;
5. umiejętność samodzielnej eksploracji świata, rozwiązywania problemów i stosowania nabytych umiejętności w nowych sytuacjach życiowych.

Treści nauczania - wymagania szczegółowe

IV. Edukacja przyrodnicza

Osiągnięcia w zakresie rozumienia środowiska przyrodniczego.

Uczeń:

1. rozpoznaje w swoim otoczeniu popularne gatunki roślin i zwierząt, w tym zwierząt hodowlanych, a także gatunki objęte ochroną;
2. rozpoznaje i wyróżnia cechy ekosystemów, takich jak: łąka, jezioro, rzeka, morze, pole, staw, las, las gospodarczy; określa składowe i funkcje ekosystemu na wybranym przykładzie, np. las, warstwy lasu, polany, torfowiska, martwe drzewo w lesie;
3. rozpoznaje wybrane zwierzęta i rośliny, których w naturalnych warunkach nie spotyka się w polskim środowisku przyrodniczym;
4. planuje, wykonuje proste obserwacje, doświadczenia i eksperymenty dotyczące obiektów i zjawisk przyrodniczych, tworzy notatki z obserwacji, wyjaśnia istotę obserwowanych zjawisk według procesu przyczynowo - skutkowego i czasowego;
5. chroni przyrodę, wskazuje wybrane miejsca ochrony przyrody oraz parki narodowe, pomniki przyrody w najbliższym otoczeniu – miejscowości, regionie;
6. segreguje odpady i ma świadomość przyczyn i skutków takiego postępowania.

Metody i techniki pracy: pogadanka, pokaz, praca z tekstem, karty pracy, zajęcia terenowe

Formy pracy: indywidualna, w parach, grupowa

Środki dydaktyczne: liście, igły, żołędzie, szyszki, pióra ptaków, drewniane koraliki, deseczki z kołkami, parostki, szable, imitacje futra i sierści, kawałki drewna, sznurek, pudełka z nasionami, bulwami, kłęczami, pędami; tablet lub smartfon.

Wskazówka dla edukatora: W przypadku grupy mieszanej gdzie osoby ze szczególnymi potrzebami nie stanowią większości zalecamy nauczycielowi/edukatorowi użycie scenariusza dostosowanego do potrzeb osoby/ucznia najniżej funkcjonującego, np. klasa integracyjna z uczniem niewidomym realizuje scenariusz dla uczniów niewidomych i słabowidzących.

W związku z dostosowaniami scenariusz nie obejmuje wszystkich punktów edukacyjnych. Pozostawiamy w gestii nauczyciela/edukatora zrealizowanie pozostałych punktów edukacyjnych wraz z zadaniami w karcie pracy, do tych punktów.

Proponowany przebieg zajęć

(do modyfikacji przez nauczyciela/edukatora, w zależności od możliwości i kondycji grupy uczestników, warunków atmosferycznych oraz pory roku):

1. Przywitanie, pogadanka wprowadzająca.
2. Nauczyciel/edukator prosi uczestników aby przez 2 minuty posłuchali odgłosów lasu. Rozmowa o tym co usłyszeliśmy, czym charakteryzuje się ekosystem leśny. Odczytanie listu zająca Szaraka do dzieci. Omówienie zasad zdobywania szaraków.

Tablica B – Drzewa (pudełka z liśćmi lipy drobnolistnej, grabu pospolitego, dębu szypułkowego, sosny zwyczajnej, buka pospolitego z owocami i kwiatami, spryskiwacz, kostka cukru) – 20 min.

Nauczyciel/edukator zachęca uczniów do dotknięcia płaskorzeźb, które odwzorowują liście buka, dębu, sosny, lipy, graba. Nauczyciel/edukator podaje uczniom pudełka z liśćmi w sezonie świeże, poza sezonem suszone. Uczniowie dotykają posegregowanych w pudełkach listków, żółędzi, igieł, kwiatów lipy, bukwii i opowiadają jakie mają cechy charakterystyczne i próbują je nazwać. Nauczyciel proponuje uczniom aby podeszli/ podprowadza uczniów do najbliższego drzewa i prosi, aby spróbowali rozpoznać po kształcie liści jakie to może być drzewo.

Tablica C – Ptaki (pióra ptaków, smartfon, tablet) – 20 min.

Na tym punkcie edukacyjnym uczniowie najpierw rozpoznają sylwetki ptaków przedstawione za pomocą płaskorzeźb zwracając szczególną uwagę na kształt dziobów opisują je. Nauczyciel opowiada uczniom, czym żywią się te ptaki oraz jaki tryb życia prowadzą. Nauczyciel może podać uczniom dwa rodzaje piór: lotkę i puchowe, uczniowie mogą porównać ich strukturę, a nauczyciel naprowadzić na funkcję tych piór. (np. Gdzie w domu możecie mieć takie pióra?) Następnie nauczyciel/edukator za pomocą kodu QR może zainstalować aplikację na smartfonie lub tablecie. Uruchamia aplikację, zakładkę z odgłosami ptaków. Uczestnicy słuchają odgłosów ptaków i próbują dopasować je do sylwetek odpowiednich ptaków, które są przedstawione za pomocą płaskorzeźb.

Tablica D – Płazy (drewniane koraliki i dwa sznurki, mata, kuleczki do wazonu) – 30 min.

Nauczyciel/edukator zwraca uwagę uczniów na okienko w ogrodzeniu oraz mówi uczestnikom, że za ogrodzeniem znajduje się zbiornik wodny - staw, pyta jaki to może mieć związek z kolejną grupą organizmów, czyli z płazami. Uczniowie zapoznają się z sylwetkami dwóch płazów przedstawionych za pomocą płaskorzeźb. Wymieniają podobieństwa i różnice między płazami. Następnie nauczyciel zapoznaje uczniów z opisem skrzeku żaby i ropuchy, prosi uczniów aby usiedli na kocu/macie/karimacie podaje uczniom dwa sznurki i koraliki, prosi aby spróbowali stworzyć z tego model skrzeku(jaj) żaby i ropuchy. Po

wykonaniu modelu nauczyciel podaje uczniom pojemnik z imitacją jaj żaby(kulki hydrożelowe) prosi o wsadzenie ręki i opisanie odczuć konsystencji.

Tablica E – Ssaki (parostki, szable, imitacja futra i sierści, pudełko z żółędziami i bukwią, pudełko z pędami drzew i krzewów, pudełko z nasionami oraz pudełko z bulwami, kłączami, korą i nasionami) – 30 min.

Na tym punkcie edukacyjnym zachęcamy uczestników do zapoznania się z płaskorzeźbami tropów ssaków leśnych. Uczniowie podejmują próbę dopasowania tropów do odpowiednich ssaków. Następnie otrzymują od nauczyciela imitację sierści zająca, futra wiewiórki, parostki sarny, szable dzika, ich zadaniem będzie przyporządkować do jakiego ssaka należą. Nauczyciel/edukator prowokuje dyskusję dotyczącą pożywienia tych ssaków. Podaje uczniom pudełko z żółędziami i bukwią, pudełko z pędami drzew i krzewów, pudełko z nasionami oraz pudełko z bulwami, kłączami, korą i nasionami. Prosi o przyporządkowanie zawartości pudełek do nazw ssaków, które chętnie by się nimi posiliły.

Tablica F – Odnowienie buka (deseczki z kołkami) – 20 min.

Po odczytaniu uczniom/uczestnikom treści tablicy, nauczyciel rozmawia z uczniami, dlaczego w tym lesie nie wycina się drzew. Podaje uczniom deseczki z kołkami, prosi aby rozpoznali, które z nich pasuje do opisu odnowienia sztucznego, a które do opisu odnowienia naturalnego. Następnie nauczyciel podaje uczniom bukiew/owoc buka i prosi o opisanie go własnymi słowami. Można zachęcić uczniów, by posadzili bukiew w ziemi. Nauczyciel podprowadza uczniów do młodego buka i do dorosłego drzewa, aby objęli ramionami pień i powiedzieli, które drzewo jest starsze i po czym to wnioskuje.

Tablica G – Gatunki drzew (szyszki i igły drzew iglastych, deseczka z modelem proporcji modrzewia do daglezi, bursztyn, biżuteria z bursztynu) – 30 min.

Nauczyciel odczytuje uczniom treść tablicy (opis szyszek modrzewia i daglezi), następnie wręcza im szyszki oraz igły modrzewia i daglezi oraz prosi o rozpoznanie ich (prosi o roztarcie igieł i powąchanie ich, a wczesną wiosną posmakowanie młodych listków). Uczniowie podchodzą do oznaczonych drzew i zapoznają się ze strukturą kory. Opowiadają, jaka jest w dotyku i czym się różni. Następnie nauczyciel podaje uczniom deseczkę z modelem proporcji modrzewia do daglezi, aby mogli porównać jakie wysokości i obwody osiągają te drzewa. Na sam koniec podprowadza ucznia do drzewa na którym jest możliwa do dotknięcia żywica prosi ucznia aby ją dotknął, powąchał, określił konsystencję, następnie wręcza uczniowi bursztyn i tłumaczy jego pochodzenie.

Tablica I – Bajka o ogrodniku Lechu (jabłka) – 10 min.

Nauczyciel/edukator zapoznaje uczniów z treścią bajki, pyta uczestników, czym zajmuje się ogrodnik, jaka jest jego rola. Nauczyciel podprowadza uczniów do fundamentów, aby uzmysłowiły sobie gdzie mógł stać domek Lecha. W sezonie owocowym można zrobić degustację przynajmniej dwóch odmian tych jabłek.

3. Podsumowanie i zakończenie zajęć

- 1) Dyskusja na temat tego, co się uczniom najbardziej spodobało, co zaskoczyło, co najbardziej utkwiło w pamięci;
- 2) Podliczenie zdobytych szaraków, wręczenie dyplomu.

Załączniki:

1. Tabela zdobywców.
2. Dyplom.

TABELA ZDOBYWCY SZARAKÓW

<i>PUNKTY EDUKACYJNY</i>	
HISTORIA	
DRZEWA	
PŁAZY	
SSAKI	
ODNOWIENIE BUKA	
GATUNKI DRZEW	
GEOMORFOLOGIA	
BAJKA O OGRODNIKU LECHU	
MARTWE DREWNO	

A large, light green watermark logo is centered on the page. It features a stylized rabbit silhouette with its ears up, positioned above the text 'JĘCZA DOLINA' in a bold, sans-serif font. The logo is semi-transparent and overlaps the table.

Zajęcza Dolina

DYPLOM

TROPICIELA

dla

---

*za rozwiązanie zadań na zajęciach
terenowych na ścieżce edukacyjnej
w Zajęczej Dolinie
na terenie Trójmiejskiego Parku
Krajobrazowego*

ZAJĘCZA
DOLINA

